

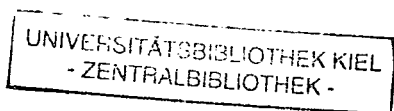
FUNDAMENTAL HISTORIE

PRODUKTION OG SAMFUND DANMARKS OG NORDENS HISTORIE

Torben Peter Andersen

*Redaktion Niels Gullberg-Hansen
og Hans Müller*

*Billedredaktion Peder Fuglsang
og Peter Holst*

G·E·C GAD · København 1980

INDHOLDSFORTEGNELSE

FORORD *side 9*

1. KLASSESAMFUNDET OPSTÅR 13

Jægere

Slaveproduktionsmåden 13

Jordejendom og handel i slavesamfundet

Vikingetiden. Slavesamfundets højdepunkt og nederlag 17

Rigssamling og kristendom

2. FEUDALISMEN 23

Den feudale produktionsmåde 23

Fra slavesamfund til feudalsamfund 24

Slavemangel – Kongemagt og kirke

Kampen om Østersøen 29

Lübeck og Hanseforbundet

Feudalopløsning i begyndelsen af 1300-tallet 31

Underklassen og de feudale opløsningstendenser – Oprørsforsøg

Politiske og økonomiske strukturændringer efter krisen i

1300-tallet 34

Stærk kongemagt – Fæstevæsnet

Klassestrukturen ændres omkring år 1400 37

Ekspansion

Norge og Sverige. Fra slavesamfund til feudalisme 39

Norge – Sverige

Kalmarunionen 43

Skærpet klassekamp – Adelen svækkes – Christian II og borger-

skabet – Skærpet kamp om Østersøen – Lübecks magt vakler

– Den europæiske ekspansion – Luthers lære i Norden

Reformationen i adeligt tilsnit 56

Grevens fejde – Den feudale reformation – Godssamling og

forøget hoveri

Danmark og Sverige i kamp om Østersøherredømmet 64

Trediveårskrigen

Klassestrukturerne ændres i Norden 66

De danske købmænd styrkes

Enevælden 69

Købmændenes ligestilling med adelen

Feudalismen lever videre 75

Sverige som stormagt 76

Skåne, Halland, Blekinge og Bohus len forsvensknes

Feudalismens sidste krampetrækninger 80

Stavnsbåndet

3. FRA FEUDALISME TIL KAPITALISME 85

Den kapitalistiske produktionsmåde 1 85

Landboreformer og vareøkonomi 88

Landboreformer i feudalsamfundet – Landboreformer gennem nedbrydning af den feudale produktionsmåde – Byerhvervene og vareøkonomien

Borgerlig offentlighed og liberalisme 103

Tømmerstrejken

Reformerne standser under Napoleonskrigene 107

Unionen med Norge opløses

Norge fra reformationen til 1814 111

Kravet om frihed og selvstændighed rejses

Sverige fra Store nordiske Krig til 1814 113

Sverige under Napoleonskrigene

Voksende krav om liberalisme 117

Borgerlig revolution i Europa 1830 – Stænderforfatningen – Den liberale kamp – Alliancen mod enevælden 1846 – Den nationale kamp – Den historiske baggrund for slesvig-holstenernes selvstændighedskrav

Enevælden afskaffes 135

Det borgerlige »kup« i 1848 – Junigrundloven – Danmarks første borgerlige forfatning – Treårskrigen

Grænse- og forfatningskampen tilspidnes 143

Konservativt kupforsøg 1854 – Fællesforfatning 1855 –

Ejderpolitikken gennemføres ved Novemberforfatningen 1863 –

Krigen i 1864 – Den gennemsete grundlov

Kapitalismens gennembrud 150

Nye landboreformer – Husmænd og landarbejdere –

Kreditformidlingssystemet – Næringslovene – Transportnettet

4. LANDBRUGSKAPITALISMEN 158

Landbrug og den kapitalistiske produktionsmåde 158

Vareproduktion – Den kapitalistiske produktionsmåde 2

Godsejerkapitalisme og forfatningskampens begyndelse 163

Det første provisorium – Landbrugskrisen i 1870'erne.

Kapitalismens krisetendens 1

Forfatningskampen tilspidnes 169

Omlægning af landbrugsproduktionen – Andelsbevægelsen –

Højskolerne – 80'ernes totale konfrontation – Forligene i 90'erne

Systemskiftet: Bondekapitalisme 180

Bønderne sejrer, men –

Kapitalismen og byerhvervene 182

Industri og kapitalisme – Industrialiseringsbølgen i 1870'erne –

- Arbejderklassen – De første arbejderorganisationer –
- Arbejderbevægelsens tvedeling – Højkonjunkturen i 90'erne –
- Kapitalen koncentrerer – Monopoler
- Storlockouten 1899 204
 - De ufaglærte organiseres – De samvirkende fagforbund – Dansk
 - Mester- og Arbejdsgiverforening – Lockouten
- Septemberforliget 209
 - Forligets betydning – Oppositionen i arbejderbevægelsen
- Sverige og Norge i 1800-tallet 213
- Arbejderbevægelsen og bondekapitalismen 1900-30 217
 - Parlamentarismen og Socialdemokratiet – Staten i det
 - kapitalistiske samfund – Venstre bliver et højreparti – Det
 - fagretlige system – Det radikale Venstre
- 1. verdenskrig 237
 - Voksende profitter – Statsregulering – De revolutionære
 - bevægelser – Gadekampe og demonstrationer – Danmarks
 - kommunistiske Parti – Klassekampene efter verdenskrigens ophør
- Påskekrisen 1920 245
 - »Statskuppet« – Generalstrejke – Kompromis'et
- Bønder, arbejdere og arbejdsgivere i 20'erne 249
 - Krise og arbejdsgiveroffensiv – Socialdemokratiets første
 - regeringsdannelse – Storkonflikten i 1925 – Bøndernes sidste
 - liberale offensiv

- 5. FRA LANDBRUGSKAPITALISME TIL
- INDUSTRIKAPITALISME? 1930-60 256
- Verdenskrisen. Kapitalismens krisetendens 2 258
 - Krisen i Danmark – Fascistiske strømninger
- Krisepolitikken 263
 - Kanslergadeforliget – Staten og arbejdsmarkedet – Mellemlagene i
 - 30'erne – DKP – De uløste problemer
- De andre nordiske lande i mellemkrigstiden 278
 - Norge og Sverige – Finland
- 2. verdenskrig. Danmarks besættelse 283
 - Samarbejdspolitikken – Modstandskamp og klassekamp –
 - Opgøret med besættelsestiden
- Udviklingsalternativerne under USA's dominans 294
 - NATO, OEEC og Marshallhjælpen
- Landbrug eller industri? 299
 - Stagnation og afvandring – De europæiske markedsdannelser og
 - landbrugets endelige nederlag – Stagnation og classesamarbejde i
 - industrien – Storkonflikten i 1956 – DKP's storhed og fald.
 - Socialistisk Folkeparti

6. INDUSTRIKAPITALENS GENNEMBRUD? 1960- 312

- Bønderne på ventepenge
- Staten og industrikapitalen 314
 - Keynesianismen
 - Staten og klassekampen 320
 - »Helhedsløsningen« 1963 – Social- og sundhedssektoren – Uddannelsessektoren – Borgerlig skræk for den ekspanderende stat – Jordlovsafstemningen
 - Klassestrukturens ændringer 333
 - Staten og mellemlagene – Staten og industrikapitalisterne – Staten og småborgerskabet i byerne – Staten og småborgerskabet på landet – Staten og arbejderklassen
 - Afmatningen fra midten af 60'erne 343
 - Boliglovgivningen – Arbejderflertallet – Indkomstpolitik – Borgerlig regering og skærpet situation på arbejdsmarkedet
 - Ungdomsoprøret 350
 - »Venstrefløjen«. Venstresocialisterne – Kvindebevægelsen
 - De andre nordiske lande efter 2. verdenskrig 355
 - Sverige – Norge – Finland
 - Fællesmarkedet 363
 - Nordek og EF – DKP's renæssance
 - Krisen 1973- 367
 - Krisen og klassestrukturen – Fremskridtspartiet – Arbejderklassen og mellemlagene
 - Staten og klassekampen under krisen 375
 - Økonomisk Demokrati – Indkomstpolitik – Offentlige besparelser
 - Kampen mod kapitalens krise 379

FORTEGNELSE OVER KORT 386

FORTEGNELSE OVER TABELLER OG DIAGRAMMER 386

FORTEGNELSE OVER ILLUSTRATIONER 388

EMNEREGISTER 392

STIKORDSREGISTER 394